

PRZEGROŻKA (33) *sb f*

przegrożka (21), **przegrozka** (9), [**przegrożka**]; przegrożka *a.* przegrozka *a.* przegrożka (3); przegrożka *RejAp* (2), *KochPs*, *KochTr*, *Phil*, *GórnTroas*, *SarnStat*; przegrozka *RejPs* (2), *SkarJedn*; przegrożka : przegrozka *RejPos* (11:1), *SkarŻyw* (1:2), *PowodPr* (2:3).

e oraz *a jasne*; -gróż- (2) *KochPs*, *GórnTroas*, -groż- (2) *KochTr*, *SarnStat*.

sg N przegróżka (1). ◇ *G* przegróżki (3). ◇ *A* przegróżkę (2). ◇ *I* przegróżką (1). ◇ *pl N* przegróżki (2). ◇ *G* przegróżek (10). ◇ *D* przegróżkâm (1). ◇ *A* przegróżki (7). ◇ *I* przegróżkami (5); -ami (3), -(a)mi (2). ◇ *L* przegróżkach (1).

Sł stp, *Cn brak*, *Linde XVI w.* (jeden z niżej notowanych przykładów).

1. *Zapowiedź wyrządzenia zła, groźba, pogróżka* (31) : *RejPs* 81; *A* thy lie lę kay bo czyich vřzu tá ťwięta prawdá poleći/ gdy iá ťobie lekce poważyřz/ ťluchay przegrożek/ ťluchay teř wielkich á ťtrářznych dekretow Páńřkich/ co tákim obyecowáć raczy *RejAp* 120v; *Wřtań pánie/ á weřmi řye zá řwá krzywdę: pomni/ Iáko ćię lřá kořdy dřięń bluźniérce nieřkromni. Niezámilćzay przegróřek/ y wřzeteczný mowy: Ná co twóy nieprzyiáćiel záwřdy ieřt gotowy. KochPs* 111; *SkarŻyw* 270; *Odpowiedział: Ieřtem Rzymiánin Mucyus [...]. Nie będác s thobá Rzymiánie bitwy zwodzili/ o twoyći řam řywot řtoię/ przetoř przygotuy řie do tego niebeřpiećneřtwá/ á wiedz ře nieprzyiáćielá wřędy mieć będziejř [...]. Tákowá przegrořką krol Porřená řtrwořony będác/ á zápalony gniewem/ rořkazał ogień dla męki nágotowáć/ áby powiedział coby tho byřá zá zdráďá. Phil* C2; [Jeszcze nad to bronię teř tego z przegróřkami tym to dybowianom, aby się na swych placach gruntu dybowskię nie budowali wedle potrzeby *LustrWpol* II 240; *AktaSejmikPozn* 1590/111].

przegrořki czego (1): y czytał [*Iozue*] im zakon/ y obietnice Bořęgo błogóřłáwienřtwá/ ieřli bęďa dobrzy: y przegrořzki przekłęćtwá/ ieřli bęďa zli/ á woley Bořkiey niepowolni. *SkarŻyw* 503. *Cf* [»przegrořki pomsty«].

[*przegrořki naprzeciwo komu*: Ciř to rękojmie ręczyli za tego więźnia na majęćnořciach swych, za polepszenie řywota jęgo, za wszelakie przegrořki naprzeciwo panu sołtysowi, gromadzie i pospolstwu wszytkiemu, tak przez jęgo samego, przyiáćioł jęgo i towarzystwo jęgo *KsięgiSądŁąck* 1578 nr 255.]

przegrořki na kogo, na co (3): *RejPos* 282v; *Sroga á řtrářzliwa przegrořká ná kácerřtwá. PowodPr* 58 *marg. Cf* »przegrořkę czynić«.

przegrořki czyje [*w tym: G sb i pron* (3), *pron poss* (3), *ai poss* (2)] (8): *RejPos* 53v, 130; w tymże lićie y ná pogrořki Ceřarzowi/ ktorými go řtrářzył/ odpifuie/ mowiác: Nie grořćie nam/ bo řię zá pomocá Bořá przegrořek wářznych nie boiemy *SkarJedn* 217; *SkarŻyw* 566; *Com ia Achilleřowych przegróřek ponořil/ Co řłow ořtrych kiedy řie nád wřszyćkie wynořil! GórnTroas* 22; *Wielka to tedy y zálořna/ gdy Pan Bog wedłę przegrořki řwey/ od złęgo á niewdřięcznego ludu řwego odeymuie krołęćtwo řwoie PowodPr* 12; [*AktaSejmikPozn* 1590/136]. *Cf* »przegrořki Pańřkie«.

Ze zdaniem przydawkowym referujácym trećć [*w tym: iż* (2), *jako* (1), [*jakoby*]] (3): *Ale iákoř tu řłyřzał frogie przegrořzki ktoby ođřtápił od Pána tego/ od woley y od náuki ięgo/ iż chce do gruntu wywroćić y mieyřce kářdeęo/ y ięgo řámeęo. RejAp* 20v; *A iáko mu niepraw y iáko řie nád nim mřćić chce ktoby mu chciał przekařáć w tym řwięćym gořpodářřtwie ięgo/ thu řłyřzyřz frogie przegrořzki*

iego/ iż go chce/ nie ináčzey iedno iáko złe nafienie/ wrzucić zwiázawfzy do ognia wiecznego. *RejPos* 53v, 130; [*GliczApel Z2v*].

W *przeciwstawieniach*: »obietnice (3), miłosierdzie ... przegrożki« (4): Tu prorok przypominając dziwne dobrodzieyftwá páńskie dziwnem vpominányem przywodzi lud ku vznaniu páńskiemu/ wyflawiáiąc dziwne obietnice boskie tem ktorzy by chcieli woley iego náfládowác á vpornem rozmáyte przegrofki *RejPs* 121v; Bo pátrzay iż to świate vpominanie á przeftrezganie iego/ iż iefth pełne y frogich przegrożek/ y wielkiego miłofierdzya iego *RejPos* 179, 189; *SkarŻyw* 503.

Zwroty: »przegrożkę([i]) czynić; przegrożki są uczynione« [*w tym: na kogo (1), [komu]; przez kogo (1); [jakoby]*] = *odgrażać się (1;1)*: *RejPos* 185v; Tákowąż przegrożkę czyni indziej Bog przez Proroká ták mowiąc: Biádá tym ktorzy tworzą práwá nieflufzne *PowodPr* 69; [A gdzieby żywności im torunczycy na gruncie dybowskiem nie wykupowali a przegrózek im tych w sąsiedztwie nieprzyjacielskich nie czynili, byłaby osada w krótkiem czasie więtsza, niżli teraz jest. *LustrWpol* II 240, II 240; A nád to przegroski czynią/ iákoby Zbory fpuftofzyć y zburzyć gwałtem chcieli. *GliczApel Z2v*].

»przegrożkami [*od czego*] odstraszyć« [*szyk zmienny*] (1): racz miły panie vwieć troskliwe myfli náffe z wczyfkiwych trudnoći wfłech zprzeciwnikow nálfych [...] aby my będąc befpieczni obrony twoiey niedali fie odftrafłyc zadnemi przegroskami od świętego ymienia twego *RejPs* 27; [kiedyśmy według powinności naszy [...] w pojśrzodek braci naszy się stawili, widząc że nas przeszłymi swymi przegrózkami od powinności naszy odstraszyć nie mogli *AktaSejmikPozn 1590/136*].

»przegrożkę spełnić« (1): thamze przed nym fłoby obczyżal yfch mv trzech wyardunkow mitha nyedoplaczo mowycz, wyerá thego kthori my nyezaplaczil fpolya [*lege: spalę*] albo mv czo zlego wczyną wfchakze powyada yfch woley zadney nyemyal przegrofky they fpełnycz *LibMal 1548/138*.

Wyrażenia: »przegrożki Pańskie, Pana, [boskie]« (1;1): Ale ach nieftotyfz nic nas nie rużą ani ty frogie przegrożki Páńskie/ ktore fie nigdy odmienić á nigdy omylne być nie mogą/ ktore fą ná takie fwowolne ludzi á ná takie niedbálce/ przez świate vpominanie iego wczynione *RejPos* 185v, 189; [Acz go wżyfcy prófili żeby téy piérzchliwéy/ Woyny niechał/ rádniey rzeczy pomógł wczíwéy/ AEneafzá ożenić/ oco ták dálece Sam go Látinus prófił/ fkládaiąc y ręce. Ale v niego prófby náfze podlé były/ Ani przegróżki Boskie namniey go rużyły. *VegKmita 12*].

[»przegrożki pomsty«: Potym [*oddane były listy*] od jm. p. Stanisława Stadnickiego, w którym ostrze dosyć uskarżał się żalu i despektu swego, który go w Śląsku potkał, o radę [i] pomoc prosząc i przegrożki pomsty przemieszywając. *AktaSejmikPozn 1600/218*.]

»srogie przegrożki« [*szyk 9:1*] (10): *Diar* 61; *RejAp* 20v; Strách thez nielza iedno iż cie rużyc musi/ fłyżąc thy frogie przegrofzki/ kthorem i okrutnie wfzędzy pińmo grożi/ tym ktorzyby tego ták wielkiego dobrodzieyftwá niewdzyęczni byli *RejPos* 107; Słyżyż też wfzędzy s pińmá świate⁸⁰ frogie przegrożki/ iefliże odftapifz od woley á od tey światey rady iego. *RejPos* 172, 53v, 75, 179, 185v, 189; *PowodPr* 58 marg.

»straszliwa(-e) przegrożka(-i)« (2): O nędzny Proroku [...] / cożci thák bárzo záfmákwáło ná tym márnym á omylnym fwiecie/ iż cie nie mogą rużyc ani ty frogie á ftráfzliwe przegrożki Pána twego/ ani ty świate á nieomylne obietnice iego *RejPos* 189; *PowodPr* 58 marg.

Szeregi: »przegroźki i fuki« (1): Czegóż płaczem/ prze bogá? czegóż [Orszulka] niezążyłá? Ze łobie łwym połágiem Páná nie kupiła: Ze przegrożek/ y cudzych fuków niełłuchála: Ze boleści w rodzeniu dźiatek nieuznáła *KochTr* 22.

»przegroźki i karanie« (1): á rekognicieie będę przyjmował/ nie máiąc respektu ná bogátego álbo vbogiego [...]: áni będę dbał ná łáłkę ábo niełáłkę czyię/ áni ná datek ábo przegroźki y karanie iákie [*neque poenas JanStat* 486] *SarnStat* 554.

»obietnice i przegroźki« (1): Ale iż nie dowierza obietnicam iego y przegroźkam iego/ iáko on ielth złym łtráźliwym/ á dobrim miłofierny/ nie wierzy opátrznosciam y opiece iego *RejPos* 130. [*Ponadto w przeciwstawieniach 3 r.*]

»srogości a przegroźki« (1): SAulus ielzczę będąc pełen duchá onych łrogości á przegrożek ná zwolenniki Pániłkie/ przyłzedłszy do Kłiążęciá kápłániłkiego/ prołł od niego/ áby mu były dány líłthy do miálthá Dámálzku *RejPos* 282v.

a. Groźba wyrażona za pomocą znaku, przykładu (3) :

przegroźki czyje (1): [SMiłuy łię Pánie [...]: Náđ grzelłnym vłtáwicłnie grzelłącym/ á twoie przegrołki y łtrzáły co raz czuiącym. *ArtTanat* K3v]. *Cf* »przegroźki boskie«.

Wyrażenia: »przegroźki boskie« (1): Bo po tych przegrołkách Bołkich [z *historii o Heliodorze i Baltazarze*] ktorem przywodził/ dwu rzeczy łie w tym boię. *PowodPr* 74.

»srogie(-a) przegroźki(-a)« (2): *RejPos* 261v; Y co ono Zbáwiłciel náłz w iednymże przyłkádzie Bogaczá y Lázárzá łrogą przegrołkę zołtáwił/ tego łie w Polłzce połpoliłcie nápátrzy/ gdy cáła wieł Lázárzow łeży przed dworámi budownych Bogaczow *PowodPr* 70.

Szereg: »strachy a przegroźki« (1): A thák rozmyłł á vwał tho łobie mocno moy miły bráciłzku/ co s łobą czynił małz/ ielłize łtánąc przy tych rádách á przy tym ták mocnym nápominániu Páná łwego/ [...] á w wieczney radołci y w oney wdzyłczney nádzyei łwoiey czekáć tego thák wdzyłcznego Páná/ łwego/ á być pražen od tych łtráchow á od tych łrogich przegrołek/ ktore łie ná thákie zyáwił máią/ ktorzy w niewiernołci łwey żywot łwoy łwowlłnie wiodá/ á niechcą wiłnie trwáć przy Pánu łwoim. *RejPos* 261v.

2. Zagrożenie niebezpieczeństwem (2) : [którzy [ludzie stanu szlacheckiego] czasów pewnych do miasta przyjełdżając strzelania niezmiernego z wielkim niebezpiełczeństwem obywatelów tamecznych [...] używają. [...] A te takowe strzelania i przegrołki poddanym naszym aby się nie dźiały, gdyż tego żaden stateczny czynił nie zwyłł, jedno takowi, którzy sobie pokój i prawo pospolite i zwierzchnołć naszą lekcewáją. *DokumPłock* 1574 nr 700.]

przegroźka czyja (2): tu moželł rozumieł iżci łie on [łw. *Paweł*] nic nie łękał áni łie trwożył przed przegrołzkámi łwiátá thego/ będąc bełpiełcznym w obronie y w opátrznosci Páná łwoiego *RejPos* 286, 189.

Synonimy: 1., 2. *groźba, groźenie, zagrożenie.*

Cf **PRZEGRAZKA**